

Համազասպուհի. — Իբր թէ պարապորդ ու թիւներ՝ ազատու թիւն է, իբր թէ աշխատանքի վրայ խօսիր՝ ազատութեան դէմ խօսիլ է։ Ինչ թիւր հասկացողութիւն և ինչ կորստաբեր ճանապարհ։ Ըջատը նա է, որ ուրիշ աշխատանքով չապրիր։ Ըջատը նա է, որ մօգաներու և նորելու կներու գերի գարձած չէ։ Ըջատը նա է, որ հաստատուն կամք ունի բարին ու օգտակարը գործելու և չարէն ու վնասակարէն հեռանալու։ Ըյսպէս կը հասկընանք մենք ազատութիւնը։

Վարկի. — Ինչ հարկ է երկար խօսիլ, Համազասպուհի, քանի որ ըսածներդ միայն դու պիտի լսես։ Սիւրբ է կը կարծես թէ Նազենիկն ու Նուարդը չեն գիտեր, որ աշխատանքը պարապորդութենէ աղէկ է։ Սիւրբ է կը կարծես որ պիտի համոզուին ըսածներէդ։ Այս չեմ կարծեր, վասն զի համոզուելու համար կամք հարկաւոր է։ Քանի որ կամք չը կայ՝ հետեւեալէս համոզուելիս ալ չառ դժուարին է։ Ուրեմն կ'ազալեմ որ թողուս այդ խնդիրը։

Նալիկի. — Ինչու թողու, թող խօսի։
Նուարդ. — Այո՛ թող խօսի, գուցէ պիտի համոզուիք։

Համազասպուհի. — Ի՞նչքէ համոզուեցէք, կուզէք մի համոզուիք։ Ես իմ կողմէն հաստատ համոզուած եմ, որ թէ հարուստ և թէ աղքատ ամենքն ալ պարտաւոր են աշխատիլ։ Ես համոզուած եմ որ կանանց ու աղկանց մաքրասիրութիւնը և պարզակեցում թիւնը ընտանեկան կենաց զարդն է։ Ես համոզուած եմ, որ տանտիկնութիւնը, ասղնեգործութիւնը, բարեպաշտ վարք ու բարքը իգական սեռի վայելուչ պատկն է։ Ես համոզուած եմ, վերջապէս, որ օրինաւոր կրթութիւն մը, համեստ ու ամօթխած վարմունք մը և աշխատանքը առնակու-

թիւն մը՝ աղկանց ամենէն մեծ օժիտն է, որով կարող են արժանաւոր մնալ բեր և տանտիկիները ըլլալ։ Այս է իմ համոզումը, այս է իմ կարգացածը։

Սարգսի. — Կերեւի թէ, զամբիւղներու չը պիտի առնէք գուք, հոգ չէ, առնողներ չառ։ Ետուած անպակաս ընէ Հայոց բարեսիրտ տիկնայքն ու պարտնայքը։ Ուրեմն մնայ բաւրեալ։

Լիւնը. — Ենան բարեալ։

ԲԱՐՈՅԱԿԱՆ

ԱՌԱՔԱՆԻ ՈՒ ՔԱՆԱՔԱՎԻՐ ԳԱՏԱՆԻ

(Հարունակութիւն, տես թիւ 8)։

ԿԵՆ.

Իայց զգայլ կեցիր. քաղաքակրթութիւնը քաղցր խօսքերու և շնորհակալութեանց շատութեանը վրայ կայացած չէ, որոնք մեր զգացմունքը չեն յայտնեցաւ կը կեղծեն։ Ստեփանը միշտ սուրկիկն, հագուած սգուած կը տեսնես։ բերնէն մարդավարական խօսքեր ու ցուրտ շնորհակալութեան կերպեր քրիպ կը վազեն. ամեն վայրկեան շնորհակալ կ'ըլլայ. ամեն վայրկեան ներում կը խնդրէ. կարծես թէ առանց քեզի չկրնար հանգիստ ըլլալ։ Թեթեւ մէկ տկարութիւն մը ունենաւ կարծես թէ քուռն աչքէն կը կտրի. ամեն ըրածիդ վրայ կը զարմանայ, կը զմայլի. անանկ որ թէ որ դեղձը Երեւանի մէջ կը հասնի լսես, Համարձակիր դէմ դնելու։ Ստեփանն իրեն նմաններն համ կ'առնուն. բայց խելք ունեցողներն ամենքն ալ կը խորշին։

Վաղաքակրթութիւնն ուրիշ բան ըսել չէ, եթէ օչ մարդավարութիւն,

ներողամտութեան, ու բարեփոխութեան զգացմունքն յայտնել ուրիշներուն. թէ որ սրտիդ մէջ այսպիսի զգացմունքներ ունիս՝ առաց ներողութեան կը յայտնես, և բարի ու ազնուասիրտ կը համարուիս. բայց թէ որ չունիս ու կ'ուզես ձեռացնել կեղծաւոր ես ու խաբեբայ:

Արդաւոր, ներդաւոր քարտիկը եղի. ասոնք են ծաղիկք մարդավարութեան: Արդաւոր՝ ուրիշն յաղողութեանը վերայ ուրախացիր և թշուառութեան վրայ տրտմե. որչափ ձեռքէդ կուգայ, նայե ուրիշն չարիք չհասցընես ու տհաճութեան պատճառ չըլլաս. այլ ջանա մանաւանդ ընկերութեան ու բախտութիւնները շարոցունել: Ներդաւոր՝ թէթեւ նախատանաց ներէ, ուրիշն գործքերը 'ի բարին մեկնէ. պաւկասութեանց արգահատէ, յիշելով որ մարդկանց մէջ կատարեալը քիչ պաւկասութիւն ունեցողն է, մի պահանջէր որ ուրիշները քեզի պէս հագուին, ուտեն, մտածեն ու խօսին. այսպիսի անմեղ բաներու մէջ ուրիշներուն ազատութիւնը մի բռնադատէր: Ներդաւոր՝ մարդկանց միշտ աղեկութիւնները տես. աւելի անոնց առաքինութեանցը հաւատք ընծայէ քան ախտերուն, որով սիրէ յարգէ ու կարեկից եղիր, պատրաստ ըլլալով ամենայն բարիք ընելու:

Կ. Օ.:

Համառօտ նկարագիր ատաղձի ու զաղաքայի մարդու մը:

Գեղեցիկ մտածութիւն մըն է գերեզմանատունները հասարակաց ճամբաներու վրայ շինելը. մարդս ճամբէն անցնելու ժամանակ վայրկեան մը այն փակարանին առջեւ կանկ կ'առնու և ուրիշ ճամբորդութեան և նպատակի

մը վրայ կը մտածէ և. ինչպէս որ երեկոյեան մթոյն յառաջիկ տեսնելով ընթացքը կ'արագէ, այսպէս ևս նաև մահը յիշելով կը փութայ, քանի որ ժամանակ ունի, բարի գործելու:

Ննջեալ ամուսնի մէջ որ մը գեղի մը գերեզմանատան անջուռնէն կ'անցնէի, որուն վրայ կմախք մը նկարուած էր՝ սոյն սովորական տողերով:

Ես ալ էի քեզի պէս:

Դուն ալ կըլլաս ինձի պէս:

Մտածե դաս. Տեր ընդ քեզ:

Այսպէս այս տողերուն վրայ մտածել ու ինքնիրենս. Նա ունայնութեան մարդկային գործոց, ըսելով, հաւաքեցի. հոս է ամենուն վախճանը. մուրացկանին ու թաղաւորին, հոս մարդկութեան ամենայն փառասիրութիւնը կը փշրին. հոս ամենայն ինչ կը թողուի՝ բաց 'ի գործոց: Այսչափ սակաւատե է կեանքերնիս. և ինչ շահ չարութեամբ ապրելնէս, հոս պիտի ժողովնք ամենքնիս. ինչ շահ ուրեմն թշնամութենէ, յետութենէ, մեր եղբայրքը չարչարելէ: Ասոնք մտածելով ծունկի վրայ եկայ ու ի խորոյ մը ըսի այն խեղճ հոգւոց համար, օրհնելով միանգամայն իմ կրօնքս՝ որ և ոչ մա հաւամբ կը քակէ այն բարեգործելու և ոխոյ կապերը՝ որ բարեփոխութեամբ զմեզ մեր եղբայրքը հետ կը լծորդէ. և ահա խաղի մը վրայ աչքս գարձնելով՝ այսպէս կարդացի:

ԱՂՕԹԵՑԻՔ

ԻԵՂԱՑ ՍԵՐՈՒԼԵԻՆ ԿԱՄԱՐ

ԵՐ ԱՍՏՈՒԱԾԱՊԱՇԵՏ

ՊԱՐԿԵՇՏ ԱՌԱՔԻՆԻ ԱՆՍԿԻՆԻՑ

Ինձի այսպէս մը երեւեցաւ որ այս բառերո ճամբարտ առաքինի ու քաղաքակիրթ անձի մը նկարագիրն էին, ուստի գեղին մեծը գտնելով՝ ինչ մարդ ըլլալն հարցուցի:

(Շարունակելի):